

Brief oecumene

De Andreas gelooft in de oecumene. Al heel lang doen we samen met de PKN Parkstad en nu ook deels met de Lutheranen Zuid-Nederland allerlei dingen samen, diaconaal en in de liturgie. Onlangs heeft het oecumenisch Platform Rome Reformatie het streven naar meer oecumene nieuw leven willen inblazen met een verklaring die ook in het buitenland met belangstelling is ontvangen. Erkenning van het pauselijk ambt en de sacramenten lijkt voor een groep protestanten bespreekbaar (iets wat overigens al langer geen taboe meer is) en vooral wordt gesuggereerd dat Rome een protestantse liturgie zou kunnen erkennen. De Andreas en de Protestantse Parkstadgemeente hebben een brief naar het platform en de landelijke Raad van Kerken gestuurd waarin zij hun mening op de kwestie geven. Hieronder volgt de brief. U vindt de verklaring van het platform op hun website en op die van de Raad van Kerken.

Oecumene van onderop

Het Platform Rome Reformatie heeft recentelijk op zijn website een Verklaring over de oecumene gepubliceerd. De Raad van Kerken in Nederland verwijst naar de Verklaring op haar website (30 januari).

Wij willen graag op de Verklaring reageren met deze brief.

Onze gemeenten sympathiseren met de Verklaring en onderschrijven wat de Verklaring zegt, namelijk dat oecumene niet iets is van 'de grootste gemene deler' en 'geen project van bovenaf'. De oecumene tussen onze gemeenten illustreert hoe oecumene 'aan de basis' een geleefde realiteit is.

Vieringen

Sinds meer dan dertig jaren werken en vieren onze gemeenten samen. In het begin stelde dat allemaal nog niet heel veel voor. Het was zoeken en uitproberen. Als er een oecumenische viering was, gingen de diensten in de eigen kerken nog gewoon door. Ondenkbaar dat die zouden vervallen! De meeste gemeenteleden kozen voor de 'eigen' dienst.

Zo beginnen de dingen. Maar dan groeien zij. En soms groeien zij uit tot iets moois. Nu zijn er bij ons elk jaar goed bezochte gezamenlijke diensten in de week van de eenheid in januari en in de vredesweek in september. Er zijn een oecumenische viering op Aswoensdag en gezamenlijke vespers in de Goede Week (waarbij dit jaar ook de Lutherse kerk in Zuid-Nederland zich heeft aangesloten). De katholieke parochie levert de laatste jaren een kleine maar fijne bijdrage aan de paaswake van de PKN-gemeente, waardoor de nauwe relatie tussen onze gemeenten in de belangrijkste liturgische viering van het jaar zichtbaar wordt. Gedurende vier weken van het jaar heeft de oecumene een vaste plaats in onze gemeenten.

Vluchtelingen

Voor beide gemeenten is diaconie een zwaartepunt in de kerk. Beide werken sinds jaren samen op diaconaal vlak. Met name in het vluchtelingenwerk hebben de gemeenten een gezamenlijke lange staat van dienst. Twee keer in het verleden hebben zij zich samen ingezet voor kerkasiel (de laatste keer onder andere in de vorm van deelname in 2018 en 2019 aan de doorlopende kerkdienst in Bethel in Den Haag voor een Armeens vluchtelingengezin). Op regionaal niveau werken beide gemeenten samen in organisaties voor behartiging van vluchtelingenbelangen en er is gedurende de laatste tien jaren regelmatig gezamenlijk hulp verleend aan individuele vluchtelingen en hun gezinnen.

Serious Request

Ook op andere fronten hebben onze gemeenten zich niet onbetuigd gelaten. Elk jaar is er een oecumenische dodenherdenking, vanuit de Raad van Kerken. Beide gemeenten bewaren mooie herinneringen aan 2015 toen Serious Request voor zijn twaalfde editie in Heerlen was neergestreken. De gezamenlijke activiteiten in het kader van Serious Request hebben toen voor veel plezier en nieuw élan gezorgd in onze gemeenten. Soms is ook een oecumenische Kerk een vrolijke Kerk! Een ander voorbeeld is de Pop-up Kerk Ff Serieuus, een diaconaal project van de Raad van Kerken Parkstad, in het kielzog van Serious Request. Zo zijn er heel wat gezamenlijke activiteiten geweest door de jaren heen.

Uitwisseling

Naast liturgie en diaconie nemen leden van onze gemeenten over en weer deel aan gespreksgroepen over geloof en spiritualiteit, Bijbelgroepen ('samen Bijbel lezen van kافت tot kافت'),

bezinningsmomenten. Ook anders- en niet-gelovigen nemen daaraan deel op voet van gelijkwaardigheid. Het 'leren van elkaar' gaat voorbij de oecumene, en de ervaring in onze gemeenten leert dat de eigen identiteit daardoor niet onder druk komt te staan maar juist scherper in beeld komt.

Groot onderling vertrouwen

De samenwerking tussen onze gemeenten wordt gedragen door een groot vertrouwen. Vertrouwen dat niet vanzelf komt en niet vanzelfsprekend is maar door de jaren heen gegroeid is. Op een gegeven moment stelt men, bijna tot zijn verbazing, vast hoe diep en hecht de relatie is geworden, hoe ver men samen kan gaan en hoeveel men elkaar onverbloemd, zonder angst voor schade aan de relatie, durft te zeggen. Er is een unieke vertrouwensband ontstaan die alle kerkelijke grenzen overschrijdt en achter zich heeft gelaten.

Geleefde realiteit

Zo wordt oecumene geleefd, zo groeit zij, ongeacht alle verschillen die telkens weer worden opgerakeld en op die manier in leven gehouden. In de geleefde samenwerking worden vermeende verschillen weggeblazen als kaf in de wind. Formuleringen zoals die ook in de Verklaring staan, zoals 'bijsmaak van leerstellige vaagheid' en 'water bij de wijn', hebben in de concrete samenwerkingspraktijk geen enkele relevantie. De Verklaring streeft naar 'erkenning van elkaar' en noemt de traditionele kwesties van paus, ambt en sacramenten. In onze gemeenten zijn dat zaken die nog maar weinigen bezig houden. Wij geloven dat leerstellige verschillen verdampen in het 'samen vieren' en 'samen werken', in dienst van mens en samenleving, met het voorbeeld van Jezus Christus voor ogen. Op die manier bouwen onze gemeenten aan eenheid van de Kerken in Christus.

Protestantse ritus

De Verklaring spreekt van de mogelijkheid van een 'protestantse ritus in de ene Kerk'. Een streven waarvoor een lange adem nodig is. In onze woorddiensten waaraan iedereen genodigd is deel te nemen, is Christus op een andere manier dan in de eucharistie, maar net zo volledig aanwezig. Wij ervaren het in onze diensten. Zo eenvoudig kan de weg van eenheid zijn; men moet hem niet lang zoeken, men hoeft hem slechts te gaan.

Lokale oecumene

Een artikel van 2 februari op de website van de Raad van Kerken gaat in op 'kansen voor lokale oecumene'. Die moet, zo wordt daarin gezegd, niet uitgaan van de 'krimp' van onze kerken maar zich veelmeer laten inspireren door wat ons in het geloof samenbindt en ons doet opzoeken. Als dat door krimp wordt bevorderd, dan leve de krimp! Onze gemeenten hebben elkaar gedurende meer dan dertig jaar op vele vlakken ontmoet en zijn er rijker door geworden en naar onze overtuiging dichter bij Christus gekomen. Van zulke gemeenten zijn er meer in Nederland. We verwijzen naar het artikel over oecumene in Zeeland van juni 2023 op de site van de Raad van Kerken. We noemen graag ook CityMovements als een voorbeeld van initiatieven die met nieuwe vormen van kerk-zijn experimenteren. Ook onze beide gemeenten zijn een voorbeeld hoe oecumene op een overtuigende manier geleefd wordt.

Ondersteuning in 'Samen op weg gaan'

Om oecumene te bevorderen is het volgens ons dan ook niet zozeer nodig leerstellige en institutionele obstakels uit de weg te ruimen maar lokale gemeenten te ondersteunen in het samen vieren, samen praten, samen handelen. Jezus stond in het debat met farizeeën en schriftgeleerden zijn mannetje. Maar bovenal was hij voortdurend met zijn leerlingen op weg, biddend, pratend, handelend – het begin van de Kerk, lang voor Pinksteren!

Rob Pauls en Joachim Stegink